

Az erőszak kialakulásának transzgenerációs modellje: a destruktív jogosultság

Dr. Barát Katalin
Szent Rókus Kórház

Milyen tényezők játszanak szerepet a család agresszív légkörének kialakulásában / Strauss-Gelles/



- 1. Sok együtt töltött idő, kis tér, kevés erőforrás
- 2. Túlzott érzelmi bevonódás - negatív érzések aránytalan kifejezése
- 3. Alacsony konfliktuskezelési képesség, érdekütközések esetén kevés eszköz a megoldásra - büntetés, kényszerítés



Agresszív légkör kialakulása

- 4. Bizonytalan, tisztázatlan szerepek, jogok
- 5. Rögzült negatív szerepek - bűnbak, fekete bárány
- 6. Normatív, paranormatív krízisek
- 7. Alacsony szociális kontroll-izoláció



Az erőszakot magyarázó modellek

1. Szocio-kultúrális modell

Társadalmi- gazdasági körülmények meghatározók- a létbizonytalanság szerepe

2. Pszichopatológiai modell

Az éretlen, dependens személy képtelen kontrollálni agresszív impulzusait



Az erőszakot magyarázó modellek

3. Szociális tanuláselmélet

Társas meghatározottság elve

A környezet normái, elvárásai támogatnak, vagy elutasítanak bizonyos viselkedést

A társadalom megítélésének változása - az erőszak elítélésének visszatartó ereje van



Az erőszakot magyarázó modellek

4. Az erőszak átadásának transzgenerációs modellje:

- Tanult minta
- Destruktív jogosultság / Böszörményi Nagy Iván /

Az emberi kapcsolatokban ösztönös, tudattalan, részben tudatos törekvés van a generációkon átívelő igazságosságra, kölcsönösségre, az adás-kapás egyensúlyára. Az emberiség fennmaradásának záloga a megbízhatóság. Minden ember veleszületett joga fejlődési szükségleteinek figyelembe vétele, a gondoskodásban és törődésben részesülés.



Az erőszakot magyarázó modellek

- Jogosultság - Elkötelezettség
- Konstruktív jogosultság
- Negatív jogosultság
- Destruktív jogosultság: kapcsolati igazságtalanság vagy egzisztenciális igazságtalanság következményeként alakul ki



Destruktív jogosultság

Kapcsolati igazságtalanság forrásai:

- Fizikai, lelki elhanyagolás
- Durva, méltatlan, megalázó bánásmód, bántalmazás
- A szülő túlzott mértékben igénybe veszi a gyermek lojalitás szükségletét, érzelmi kihasználás



Destruktív jogosultság

Egzisztenciális igazságtalanság forrásai:

- Az élettel együtt járó igazságtalanságok,
 - Válás, súlyos betegség, baleset,
 - Szülők korai halála, szuicídiuma



Destruktív jogosultság

Mértéke függ:

- A gyerek kiszolgáltatottságának fokától
- A sérelmek intenzitásától, és hogy az élet milyen területére terjednek ki ezek
- A szülők képesek-e arra, hogy a jelenben jóvátegyenek valamennyit az elszenvedettekért



Destruktív jogosultság

Következménye:

- Aki rossz bánásmódot szenvedett el feljogosítva érzi magát, hogy a következő generációban továbbadja azt, ártatlanokat bántson.
- Az egyensúlyra törekvés tudattalan dinamikája erősebb az erkölcsi normáknál, mások bántalmazása miatt nincs büntudat.



Destruktív jogosultság

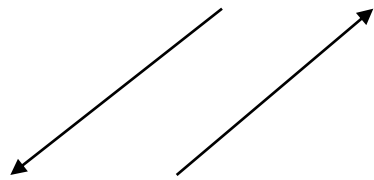
Következmény: ártatlanok bántása miatt elveszti az egyén a jogosultságát arra, hogy mások figyelembe vegyék az ő érdekeit, nem csak a múltban nem kapott, hanem a jelenben sem- hatása: depresszió, alkoholizmus, áldozatnak érzi magát

Dezorganizált kötődés következménye

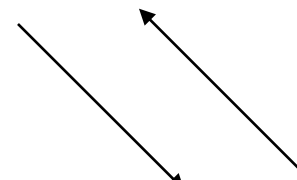
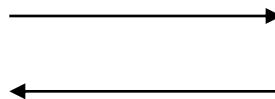
biztonságihiány, sérülékenység,
Ismétlődő félelem, tehetetlenség



félelem, szorongás,
az események kontrollálásának képtelensége



tanulási nehézségek
szükséglet
depresszió
sikertelenség
kétségbeesés



kontroll
hatalomvágy
agresszivitás
bántalmazás

Traumatikus esemény:

fizikai-, érzelmi-, szexuális bántalmazás
elhanyagolás, veszteség



Kiváltott folyamat:

tehetetlenség, bizalomvesztés, megszegyenülés



egyéni fejlődés, társas kapcsolatok alakulása



női válasz

GENDER

férfi válasz

szorongó
ambivalens

kötődés
dezorganizált

elutasító
elkerülő

önmagát
hibáztatja

a hibáztatás iránya

a másik
a hibás

áldozat
önfeláldozás

szerep azonosulás

agresszor

bántalmazó

anorexia
viselkedési

viselkedési válasz

szorongás
öndestruktivitás

zavar, alkohol
függőség,

bántalmazás



A destruktív jogosultság kezelése

- Az átélt múltbeli igazságtalanság elismerése
- Az igazságtalan élménnyel kapcsolatos érzések átélése: bánat, fájdalom, harag
- Empátia érzés facilitálása azokkal kapcsolatban akiket a jelenben bánt
- A kölcsönös megbízhatóság emlékeinek keresése, elismerni bármilyen apró másokra figyelmet, ill. felidézni, mi az amit kapott :az tud adni, aki kapott



Destruktív jogosultság

Összegzés:

Adott generációban a destruktív jogosultság megszüntetése, az adok-kapok pozitív egyensúlyának helyreállítása lehetővé teszi az erőszak transzgenerációs átadásának megállítását.